

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

Мар'ян ТРИПАК

_____ 2024р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
для абітурієнтів, які поступають на навчання
за другим (магістерським) рівнем
спеціальності 032 «Історія та археологія»

Розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри
інклюзивної освіти, реабілітації та
гуманітарних наук

Протокол 18 від « 02 » 04 2024р.

В.о. завідувача кафедри

Анатолій СКРИПНИК

м. Кам'янець-Подільський

2024р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма з фахового вступного іспиту для прийому на навчання за ступенем «магістр» історії виходить з необхідності розв'язання наступних **завдань**:

- гуманістичної спрямованості історії на пріоритет загальнолюдських цінностей;
- використання новітніх здобутків історичної науки, дослідження актуальних проблем з історії України та всесвітньої історії;
- перевірки набутих навичок критичного осмислення документів і роботи з першоджерелами;
- забезпечення реалізації під час вивчення, обговорення, дослідження історичних фактів, явищ, подій принципів історизму, системності, всебічності, наступності (спадкоємності), об'єктивності.

Метою фахового вступного іспиту з історії України та всесвітньої історії є: встановлення у вступника рівня навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку; перевірка фактичного матеріалу та знань новітніх історичних концепцій, умінь застосовувати набуті знання з історії у повсякденній діяльності, для орієнтації в суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

1. ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВИЙ ВСТУПНИЙ ІСПИТ

1. Історія України

(Давня історія України, Середньовічна історія України, Нова історія України,
Новітня історія України)

2. Джерела з історії України

3. Історіографія історії України

4. Археологія

5. Історія стародавнього світу

6. Історія середніх віків.

7. Історія слов'янських народів.

8. Нова історія.

9. Новітня історія.

2. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО

Фахове випробування проходить у формі усного (очно або дистанційно) іспиту з абітурієнтами з питань екзаменаційного білету.

Дистанційне складання фахового іспиту здійснюється через платформу ZOOM. Під час реєстрації на дане вступне випробування вступник отримує посилання для підключення у певний час, згідно розкладу. Після підключення, вступник зобов'язаний пройти процедуру ідентифікації (назвати ПІБ, та пред'явити документ, що посвідчує особу). Далі обирає номер білету (називає будь-яке число від 1-25). Білет надається у чат. Тривалість підготовки від 10 хв. Після цього вступник стисло розкриває питання білету та відповідає на питання членів фахової атестаційної комісії. Очний фаховий іспит проходить у класичному форматі.

Структура білету.

Екзаменаційний білет складається з трьох питань з загальної педагогіки.

Відповіді абітурієнтів мають свідчити про їх обізнаність у найважливіших питаннях педагогіки. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

3.КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

190 -200 балів - «Відмінно» - абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- чітку, послідовну, логічну відповідь на поставлене запитання, повне розкриття змісту матеріалу;
- вільне володіння спеціальною термінологією
- правильно застосовувати одержані знання, уміння та навички для вирішення практичних завдань.

174 - 189 балів - «Добре» - абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

повністю послідовно розкрити зміст матеріал, допускаючи незначні неточності;

- вільне володіння спеціальною термінологією;
- правильно застосовувати одержані знання, уміння та навички для вирішення практичних завдань.

100- 173 балів - «Задовільно» - абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- зміст питання викладено частково, не завжди послідовно;
- у відповідях є помилки у використанні окремих понять;
- при вирішенні поставленої проблеми не розуміє шляхів практичного використання конкретної інформації.

1-99 балів - «Незадовільно» - абітурієнт отримує, не виявивши знань та вмінь:

- основний зміст завдання не розкрито;
- допущено грубі помилки у відповідях;
- відсутність володіння спеціальною термінологією.

4. ПЕРЕЛІК ТЕМ ТА ПИТАНЬ З ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВИЙ ВСТУПНИЙ ІСПИТ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

2.1. Джерела та історіографія історії України

Теоретичні засади історичного джерелознавства. Речові джерела з історії України. Зображальні та словесні джерела. Писемні джерела з історії України. Актові та діловодні джерела з історії України. Джерела з історії України іноземного походження. Публіцистичні та політичні твори. Статистичні джерела. Періодика як вид історичних джерел. Мемуари як історичні джерела.

Історіографія історії України XI - 1 пол. XVII ст. Розвиток історичних знань в Україні в другій половині XVII - XVIII ст. Історіографія історії України XIX - початку XX ст. Розвиток української історичної думки в XX ст. Національна історіографія наприкінці XX - у XXI ст.

2.2. Давня історія України

Типи періодизації давньої історії. Археологічна періодизація. Розселення первісних людей на території України, їх заняття і побут. Трипільська культура. Індоевропейці й Україна. Проблема індоевропейської прабатьківщини в українській історіографії. Тшинецька, комарівська, білогрудівська археологічні культури як ранній період праслов'янської історії. Кіммерійці, таври, скіфи, сармати на території України. Перші протодержавні утворення. Грецька колонізація Північного Причорномор'я: розташування, суспільно-економічний розвиток, політична організація.

Найдавніші пам'ятки мистецтва на території України.

Проблема виникнення слов'ян та їх прабатьківщини. Велике переселення народів. Готи, гуни, венеди, анти, склавини. Розселення східнослов'янських племен та племінних союзів. Перші державні об'єднання східних слов'ян. Еволюція суспільного устрою східних слов'ян. Світоглядні уявлення слов'ян. Мистецтво давніх слов'ян.

2.3. Середньовічна історія України

Передумови виникнення держави Київська Русь. Ключові проблеми Київської

Русі в історіографії. Теорії походження держави Київська Русь, сучасний погляд на проблему. Соціально-економічний та політичний розвиток Київської Русі, еволюція суспільно-економічних відносин. Зовнішня та внутрішня політика київських князів. «Руська Правда». Культура Київської Русі. Християнство як чинник нових культурних процесів. Місце Київської Русі в історії Європи.

Причини роздробленості Київської Русі. Галицько-Волинська держава - правонаступниця Київської Русі. Монгольська навала та її наслідки. Історичне значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (друга половина XIV - перша половина XVI ст.). Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ. Українська культура в другій половині XIV - першій половині XVI ст.. Ренесансно-реформаційні ідеї в українській культурі.

2.4. Нова історія України

Політичне, соціально-економічне та культурне становище українських земель у складі Речі Посполитої (друга половина XVI - перша половина XVII ст.). Зростання козацтва в другій половині XVI ст. Козацькі повстання. Національно-визвольна революція українського народу середини XVII ст. Сучасна українська та зарубіжна історіографія про причини, хід, наслідки подій середини XVII ст. Українська козацька держава (друга половина XVII - XVIII ст.). Культура України другої половини XVI - першої половини XVIII ст. Освіта, наука, книгодрукування, козацькі літописи. Києво-Могилянська академія. Інкorporація України в державну структуру Російської і Австрійської імперій. Особливості розвитку культури України в середині та другій половині XVIII ст. Українські землі у складі Росії в першій половині XIX ст.: соціально-економічний, політичний розвиток, початок українського національного відродження. Західноукраїнські землі в першій половині XIX ст. Українська культура першої половини XIX ст. Політика царизму і австрійського уряду щодо української культури. Українські землі у складі Росії в другій половині XIX ст. Антикріпосницький рух. Реформи 60-70-х років XIX ст. та їх значення. Український національний рух. «Хлопомани», громадівці, народники і «ходіння в

народ». Народовольці в Україні. Робітничий рух. Марксистські гуртки. Перші соціал-демократичні організації, перші політичні партії. Західноукраїнські землі в другій половині

XIX ст. Культура України в другій половині XIX ст.

2.5. Новітня історія України

Україна на початку XX ст. Соціально-економічне становище українських земель у складі Росії. Україна в демократичній революції 1905- 1907 рр. Державна Дума. Український національний рух. Столипінська аграрна реформа в Україні, її особливості. Західноукраїнські землі на початку

XX ст. Україна в Першій світовій війні. Розвиток культури, освіти, науки на початку XX ст. Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.). Селянський повстанський рух як історичний феномен. Основні уроки української національної революції.

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х рр. УСРР в умовах нової економічної політики. Мета і цілі НЕПу в інтерпретації В.І. Леніна. Голод 1921-1923 рр. на Півдні України: причини і наслідки. УСРР в системі «договірної федерації». «Автономізація» незалежних республік під виглядом утворення нової федерації. Природа радянського тоталітарного режиму. Українська РСР в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.). Індустріалізація. Колективізація. Голодомор 1932-33 рр. і його наслідки. Згорання політики українізації. Сталінські репресії 30-х років. Умови і результати культурного розвитку в 30-х роках. Здобутки і трагічні сторінки літератури, мистецтва.

Україна в роки Другої світової і Великої Вітчизняної воєн. Рух Опору. Наслідки війни. Вклад українського народу в розгром нацистської Німеччини. Операція «Вісла». Голод 1946-47 рр., підпільно-партизанська боротьба ОУН і УПА з тоталітарним ладом. Ідеологічний наступ сталінщини. Л.М. Каганович в Україні. Чистка національних кадрів.

Хрущовська «відлига» і її характер в Україні. Україна в другій половині 60-х - першій половині 80-х років XX ст. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР і проголошення незалежності України (1985-1991 рр.). Україна та СНД. Українсько -

російські відносини (1991 - 2013 рр.). «Помаранчева революція» 2004 р.: причини, досягнення, наслідки. «Революція гідності»: причини, досягнення, наслідки. Збройна агресія Росії проти України (2014-2016 рр.).

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

3.5. Історія Давнього світу

Виникнення людини. Життя та заняття первісної людини періоду кам'яної доби. Первісна культура і вірування людей.

Стародавній Схід. Утворення Давньоєгипетської держави. Розквіт Єгипту в період Нового царства. Релігійно-політичні реформи Аменготепа IV. Культура Стародавнього Єгипту. Перська держава Ахеменідів у VI - IV ст. до н. е. Реформи Дарія I. Китайські імперії Цинь (221-202 рр. до н. е.) і Хань (202 р. до н. е. - 220 рр. н. е.). Релігія й культура Стародавнього Китаю. Конфуцій.

Стародавні Греція і Рим. Архаїчна Греція (VIII - VI ст. до н. е.). Велика грецька колонізація. Формування полісної демократії в Афінах. Класична Греція (V - IV ст. до н. е.). Греко-перські війни. Криза грецького класичного полісу. Греція і Близький Схід в епоху еллінізму. Походи Александра Македонського. Утворення світової держави та її розпад. Римська держава у II ст. до н. е. Громадянські війни 40-30-х рр. до н. е. Гай Юлій Цезар.

Утворення Римської імперії. Октавіан Август. Виникнення християнства. Падіння Західної Римської імперії.

3.7. Історія середніх віків

Раннє Середньовіччя. Варварські завоювання в Західній Європі. Виникнення Франкського королівства. Англосаксонські королівства. Реформа Карла Мартелла. Виникнення ісламу. Арабський халіфат. Візантія в IV - XI ст. Епоха вікінгів (VIII- XI ст.).

Європейські країни в X - XIII ст. Виникнення і розвиток міст в середньовічній Європі. Селяни і сеньйори. Англія і Франція у XIII - XIV ст. Виникнення парламенту в Англії. Генеральні штати у Франції. Особливості європейської станово-представницької монархії. Центральна та Східна Європа. Польське королівство. Велика Моравія. Чехія.

Європа в XIV - XV ст. Франція та Англія в Столітній війні. Країни басейну Середземного моря. Загибель Візантії, поява Османської імперії. Передумови епохи Відродження. Італія - батьківщина Відродження. Утворення Московської держави (XIV - XVI ст.). Гуситський рух і гуситські війни в Чехії. Великі географічні відкриття, створення перших колоніальних імперій.

3.8. Нова історія

Європа в XVI - XVII ст. Реформація і Контрреформація. Т. Мюнцер. Ж. Кальвін. Нідерландська революція XVI ст. Абсолютизм і громадянські війни у Франції. Людовик XIV. Тридцятилітня війна в Європі. Англійська революція середини XVII ст. Вплив європейських революцій XVI - XVII ст. на цивілізаційний поступ людства.

Польща в XVI - першій половині XVII ст. Російська держава в XVII - XVIII ст. Формування станового суспільства і самодержавства Романових. Реформи Петра I і Катерини II.

Країни Сходу в XVI - XVII ст. Війни Османської імперії. Початок правління династії Цін в Китаї. Заснування династії Великих моголів в Індії.

Німецькі держави у XVIII ст. «Священна Римська імперія» і Пруське королівство. Австрійська імперія у XVIII ст. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II.

Північна Америка у XVIII ст. Війна англійських колоній Північної Америки за незалежність. Створення США. Конституція США 1786 р.

Французька революція 1789-1794 рр.: причини, передумови, основні етапи. Доба Просвітництва. Декларація прав людини і громадянина. Конституція 1791 р. Наполеонівські війни. Віденський конгрес та його рішення. Створення Священного Союзу. Національно-визвольна боротьба слов'янських народів у кінці XVIII - XIX ст.

Країни світу у XIX - на початку XX ст. Англія, Франція, Німеччина та США в першій половині XIX ст. Суспільні рухи в Росії у 20-30-х рр. XIX ст. Революції 1848-1849 рр. в Європі. Об'єднання Італії. Війна Пруссії з Францією та утворення Німецької імперії. Громадянська війна у США. Російська імперія в другій половині XIX ст. Японія в другій половині XIX - на початку XX ст.

Культура країн Європи і Америки XVIII - XIX ст. Розвиток техніки і науки.

Література, філософія, мистецтво. Розвиток освіти.

Німеччина, Англія, Франція, США наприкінці XIX ст. - 1914 р. Російська імперія наприкінці XIX - на початку XX ст. Революція 1905-1907 рр. в Росії. Реформи П. Столипіна. Національно-визвольна боротьба народів Південно-Східної та Центральної Європи наприкінці XIX - на початку XX ст.

Балканські війни. Сінхайська революція в Китаї. Мексиканська революція 1910-1917 рр. Міжнародні відносини наприкінці XIX - на початку XX ст.

3.9. Новітня історія

Країни світу в I половині XX ст. Перша світова війна, її причини, основні події, результати і наслідки. Версальсько-Вашингтонська система договорів. Індустріально розвинені країни Європи та Америки (Велика Британія, Франція, США, Німеччина, Італія та Іспанія) в 1918-1930 рр. Країни Центральної та Східної Європи (Польща, Чехословаччина, Угорщина, Румунія, Болгарія, Югославія) в 1918-1930-ті рр. СРСР наприкінці 1920-х - у 1930-ті рр. Комуністична індустріалізація. Насильницька колективізація. Масовий терор. Країни Азії та Африки в 1920-1930 рр. Міжнародні відносини в 30-40-х рр. XX ст. Культура країн Європи та Америки в 1920-1930-х рр..

Друга світова війна. Початок війни. Вступ до війни СРСР. Хід війни в 1941-1943 рр. Нацистський «новий порядок» в Європі. Рух Опору в окупованих країнах. Відкриття Другого фронту. Кримська (Ялтинська) і Берлінська (Потсдамська) конференції та їх рішення. Визволення країн Західної Європи. Розгром Японії. Підсумки та наслідки Другої світової війни.

Світ після Другої світової війни. Зміни в міжнародному становищі внаслідок війни. Створення ООН. Встановлення радянського панування в країнах Східної Європи. Формування військово-політичних блоків. Початок «холодної війни».

США і Канада в другій половині XX ст. Країни Західної Європи (Англія, Франція, Німеччина, Італія) в другій половині XX ст. Країни Центральної та Східної Європи (Польща, Чехословаччина, Чеська та Словацька республіки,

Угорщина, Румунія, Болгарія, Югославія, нові південно-слов'янські держави).

Криза тоталітарного режиму. Революції кінця 1980-х - початку 1990-х рр. Країни Азії та Африки в другій половині ХХ ст. (Японія, Китай, Індія, країни Близького і Середнього Сходу, Африки, країни Латинської Америки, Південно-Східної Азії). Ліквідація колоніалізму, створення і розвиток незалежних держав.

Міжнародні відносини (друга половина 1950-х - поч. ХХІ ст.). Курс на розрядку міжнародної напруженості та його зрив. Кінець «холодної війни». Крах комуністичного блоку.

СРСР та країни Східної Європи у повоєнний час. СРСР в 1945-1953 рр. Десталінізація і лібералізація суспільного життя в СРСР у 1954-1964 рр. Внутрішня і зовнішня політика СРСР у 1964-1985. «Перебудова» та розпад СРСР (1985-1991).

Утворення СНД. Російська Федерація у 1991-2020 рр. Соціально- економічний та політичний розвиток Литви, Латвії, Естонії, Білорусі, Молдови, держав Закавказзя та Центральної Азії (1990-ті рр. - початок ХХІ ст.). Світ на межі двох тисячоліть. Загальна характеристика глобальних проблем сучасності.

5.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Баран З. А., Кипаренко Г. М., Мовчан С. П., Швагуляк М. М. Новітня історія

- країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945 рр.) : посібник. Львів, 2008. 288 с.
2. Балух В. О. Історія античної цивілізації. Курс лекцій. У 3 т. Київ, 2007.
 3. Балух В.О. Коцур В.П. Історія середніх віків. Курс лекцій У 2 т. Чернівці: Наші книги, 2011. 616 с.
 4. Бойко О. Історія України. Навч. посібник: Київ. 2021. 640 с.
 5. Бойко О. Новітня історія України (2014-2019). Навч.посібник. Київ: Академія, 2020. 160 с.
 6. Гончар Б.М., Машевський О.П., Папенко Н.С., Городня Н.Д., Іванов О.Ф. та ін. Нова історія країн Західної Європи й Північної Америки. XVII - 60-ті роки XIX століття. Київ, 2013, 725 с.
 7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX-XX століття. Київ, 2019.
 8. Іваненко В.В. та ін. Історія радянської держави (1917-1991 рр.): навч. посіб. Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. 575 с.
 9. Історія України. Хрестоматія у 2-х частинах: Навч. посібник. Київ, 2004.
 10. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста / ред. Умберто Еко. Харків, 2018.
 - И. Кульчицький С. В. Мицик Ю. А. Історія України. Київ, 2011. 528 с.
 12. Коріненко П. С. та ін. Новітня історія України (1939-2007 рр.): Ч. 4. 2007. 400 с.
 13. Петровський В. В. та ін. Історія України: Неупереджений погляд. Факти. Міфи. Коментарі. Харків, 2007. 592 с.
 14. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків, 2016. 496 с.
 15. Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки(XVI - поч. XX ст.). Київ, 2012.
 16. Свідерський Ю. Ю., Окаринський В.М. Давня і середньовічна історія України: Ч. I. Київ, 2007. 368 с.
 17. Фергюсон Ніл. Цивілізація. Як Захід став успішним. Київ, 2017

18. Яровий В. І. Новітня історія центральноєвропейських і балканських країн. XX століття. Київ, 2005. 816 с.

Інформаційні ресурси

1. liistory.org.ua/ - Інститут історії України НАН України.
2. ivinas.gov.ua Інститут всесвітньої історії НАН України
3. ipiend.gov.ua/ - Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України
4. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/> — Інститут українознавства імені І.Крип'якевича НАН України
5. nbuv.gov.ua/ - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
6. [h i story. uni ver, kharkov. na/](http://hiistory.uni-ver.kharkov.ua/) - історичний факультет Харківського національного університету ім. Каразіна.
7. <http://www.history.com.ua/> - новини історичної науки.
8. <http://www.ukrhistory.narod.ru/> - українська історична електронна бібліотека